

Kohtute seaduse muutmisega seotud justiitsministri määruste muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määruse eelnõu on koostatud 1. jaanuaril 2027 jõustuva kohtute seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse rakendamiseks. Kohtute seaduse muudatusega antakse kohtuhaldusülesanded valdavas osas Justiits- ja Digiministeeriumilt üle kohtusüsteemile ehk kohtuhaldus läheb täitevvõimult üle kohtuvõimule. Kohtute haldamise ja arendamise korraldamiseks kohtusüsteemis luuakse senise kohtute haldamise nõukoja ümberkujundamise teel kohtute nõukogu. Eraldi kohtuasutusena luuakse Kohtuhaldusteenistus (KHT), mis hakkab pakkuma kohtutele tugiteenuseid ja nõukogule tuge kohtute arendamisel. KHTsse koondatakse senised Justiits- ja Digiministeeriumi kohtuhaldusülesanded.

Muudatuse tõttu ei saa ministri määrustes säilitada viiteid Justiits- ja Digiministeeriumi või seniste kohtustruktuuride ülesannetele ulatuses, milles need ülesanded lähevad Kohtuhaldusteenistusele või kuuluvad edaspidi kohtuasutuse enda sisemise korralduse hulka. Seetõttu tuleb ministri määrused, mis reguleerivad kohtute haldusülesannete täitmist, kohtute infosüsteemi pidamist ja kohtu struktuuriüksuste sisemist töökorraldust, uue kohtuhalduskorraldusega kooskõlla viia.

Justiitsministri 15. veebruari 2006. a määruse nr 5 „Kohtute infosüsteemi põhimäärus“ muudatused viivad infosüsteemi töötlejate ja nende ülesannete regulatsiooni kooskõlla reformijärgse kohtuhalduse korraldusega. Kohtute infosüsteem määratletakse riigi infosüsteemi kuuluva andmekoguna ning kehtetuks tunnistatakse senist haldusmudelit kirjeldavad või seaduses sätestatud regulatsiooni kordavad sätted. Kohtute infosüsteemi kaasvastutavad töötlejad on kohtuasutused, sealhulgas KHT registri pidamise ja arendamise korraldajana. Volitatud töötleja määrab KHT.

KHT vastutab registri pidamise ja andmete väljastamise õiguspärasuse ja otstarbekuse eest, määrab registri turvanõuded, juhib registri pidamist, teeb registri pidamise üle järelevalvet ning korraldab ebaõigete andmete parandamise või neile ligipääsu sulgemise.

Kohtuasutus sisestab infosüsteemi tema menetluses olevate kohtuasjade andmed ja vajalikud dokumendid, vastutab andmete õigsuse ja õigeaegse sisestamise eest, määrab andmete sisestamise ja kasutamise õigusega isikud ning rakendab andmete turvalisuse tagamiseks vajalikke meetmeid.

Lisaks asendatakse termin „kohtumaja juht“ terminiga „struktuuriüksuse juht“ ja konsultandi ametinimetust kohtujuristi ametinimetusega ning tunnistatakse kehtetuks sätted, mis ei vasta enam uuele haldusmudelile.

Justiitsministri 30. juuni 2010. a määruse nr 24 „Kohtu kinnistusosakonna kodukord“ pealkiri sõnastatakse kujul „Kinnistusraamatu ja laevakinnistusraamatu pidamise kord“. Määrus reguleerib edaspidi kinnistusraamatu ja laevakinnistusraamatu pidamist. Määruses asendatakse läbivalt viited kohtudirektorile viidetega kohtu esimehele. Muudatus on tingitud kohtute

seaduse muutmisega kaasnevast kohtute struktuurimuudatusest ja kohtudirektori ametikoha kaotamisest.

Kinnistusosakonna kodukorrast jäetakse välja osakondade struktuuri ja sisemist töökorraldust reguleerivad sätted. Kuna määrusesse jäävad registrite pidamist käsitlevad sätted, muudetakse ka määruse pealkirja. Registrite pidamiseks vajalik menetluslik ja tehniline regulatsioon jääb määrusesse alles.

Justiitsministri 19. detsembri 2012. a määruse nr 60 „Kohtu registriosakonna kodukord“ pealkiri sõnastatakse kujul „Äriregistri ja kommertspandiregistri pidamise kord“. Määrus reguleerib edaspidi äriregistri, sealhulgas mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri, ning kommertspandiregistri pidamist. Määruses asendatakse läbivalt viited kohtudirektorile viidetega kohtu esimehele. Muudatus on tingitud kohtute seaduse muutmisega kaasnevast kohtute struktuurimuudatusest ja kohtudirektori ametikoha kaotamisest.

Registriosakonna kodukorrast jäetakse välja osakondade struktuuri ja sisemist töökorraldust reguleerivad sätted. Kuna määrusesse jäävad registrite pidamist käsitlevad sätted, muudetakse ka määruse pealkirja. Registrite pidamiseks vajalik menetluslik ja tehniline regulatsioon jääb määrusesse alles.

Justiitsministri 8. veebruari 2018. a määruse nr 7 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kantselei kodukord“ pealkirjas asendatakse sõnad „kantselei kodukord“ sõnaga „asjaajamiskord“ ning määruse reguleerimisalana sätestatakse kohtu asjaajamise kord. Muudatus lähtub kohtute seaduse uuest volitusnormist, mille kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister maa-, haldus- ja ringkonnakohtu asjaajamiskorra.

Kohtute seaduse § 42 muudatuse kohaselt koondatakse esimese ja teise astme kohtu struktuur, koosseis, kohtuteenistujate ülesanded, sisekorraeskiri ja töökorraldus ühte dokumenti – kohtu kodukorda. Kodukorra kehtestab kohtu eestseisus, kuulates enne ära kohtu üldkogu arvamuse. Seetõttu ei ole edaspidi vaja ministri määrusega eraldi kantselei kodukorda reguleerida. Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kantselei kodukord nimetatakse ümber maa-, haldus- ja ringkonnakohtu asjaajamiskorraks ning määrusesse jäävad kohtu asjaajamist reguleerivad sätted.

Eelnõuga ajakohastatakse määruses kasutatud ametinimetused. Sätetes, milles muu seadus paneb asjaomase ülesande asutuse juhile, asendatakse sõna „kohtudirektor“ sõnadega „kohtu esimees“. Samuti jäetakse määrusest välja viited kohtumaja juhile, kuna sellist ametikohta enam ei ole.

Eelnõu ei suurenda halduskoormust.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja maa-, haldus- ja ringkonnakohtu asjaajamiskorda puudutava osa on koostanud Justiits- ja Digiministeeriumi kohtute talituse nõunik Marilyn Reintamm (marilin.reintamm@justdigi.ee, 680 3116), äriregistri ja kommertspandiregistri pidamise korda puudutava osa on koostanud tsiviilõiguse talituse nõunik Siret Neeve (siret.neeve@justdigi.ee) ning kinnistusraamatu ja laevakinnistusraamatu pidamise korda puudutava osa sama talituse nõunik Kadri Laud (kadri.laud@justdigi.ee). Kohtute infosüsteemi põhimäärust puudutava osa on koostanud kohtureformi projektijuht Viljar Peep (viljar.peep@justdigi.ee).

Eelnõu ja seletuskirja on keeletoimetanud õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Määruse eelnõu kohaselt muudetakse järgmisi justiitsministri määrusi:

- 1) 15. veebruari 2006. a määrus nr 5 „Kohtute infosüsteemi põhimäärus“, RT I, 21.03.2025, 8;
- 2) 30. juuni 2010. a määrus nr 24 „Kohtu kinnistusosakonna kodukord“, RT I, 06.12.2024, 10;
- 3) 19. detsembri 2012. a määrus nr 60 „Kohtu registriosakonna kodukord“, RT I, 02.06.2026, 8;
- 4) 8. veebruari 2018. a määrus nr 7 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kantselei kodukord“, RT I, 18.09.2025, 17.

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga 2025–2027.¹ See näeb kohtukorralduse vallas ette ülesande suurendada kohtute sõltumatust täitevvõimust ja kiirendada kohtuotsuseni jõudmist, võrdsustades kohtute halduse ja arenduse põhiseadusliku institutsiooniga, muuta kohtute haldamine tõhusamaks ning kohtunikuamet ja kohtute juhtimine paindlikumaks ning vähendada ametkondadevahelisi piire.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

2.1. Justiitsministri 15. veebruari 2006. a määruse nr 5 „Kohtute infosüsteemi põhimäärus“ muutmine

Eelnõu § 1 kohaselt muudetakse kohtute infosüsteemi põhimäärust.

Määruse preambulist jäetakse välja viide avaliku teabe seaduse § 3¹ lõikele 8¹, kuna nimetatud säte on kehtetuks tunnistatud.

Paragrahvi 1 sõnastust muudetakse selguse huvides. Muudatus ei ole sisuline, sellega parandatakse senist kohmakat sõnastust.

Paragrahv 2 tunnistatakse kehtetuks, kuna selles sätestatu dubleerib kohtute seaduse § 34 lõiget 1.

Paragrahvist 4 jäetakse välja kohtute infosüsteemiga liidestatud andmekogude loetelu. Lisaks seni nimetatud e-toimiku süsteemile ja maksekäsu infosüsteemile on kavas luua liidestusi ka teiste andmekogudega, näiteks rahvastikuregistri, äriregistri ja kinnistusraamatuga. Seetõttu ei ole otstarbekas liidestatud andmekogusid põhimäärukses ammendavalt loetleda. Samuti jäetakse terminist „ühetasandiline infotehnoloogiline andmekogu“ välja selles kontekstis tähendusetu ja eksitav sõna „infotehnoloogiline“.

Paragrahvi 5 muudetakse seoses kohtute infosüsteemi töötlejate ringi muutumisega. Kaasvastutavate töötlejate ring tuleneb kohtute seaduse § 34 lõikest 2. Volitatud töötlejaid enam põhimäärukses ei loetleta. Avaliku teabe seaduse § 43⁴ lõigete 2 ja 3 kohaselt määrab volitatud töötleja vastutav töötleja. Kohtute infosüsteemi puhul määrab volitatud töötleja kohtuhaldusteenistus registri pidamise ja arendamise korraldajana.

¹ [Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm | Eesti Vabariigi Valitsus](#)

Paragrahvides 6–6² ja §-s 17 sätestatud registri kasutajate juurdepääsu haldamise regulatsioon tunnistatakse kehtetuks seoses kohtuhalduse üleandmise ja registri töötlejate muutumisega. Kehtiva põhimääruse kohaselt korraldavad registri kasutajate juurdepääsu ning peavad kasutajate üle arvestust Justiits- ja Digiministeerium kui senine vastutav töötleja ning Registrate ja Infosüsteemide Keskus kui põhimäärusega määratud volitatud töötleja. Muudatuste kohaselt muutuvad registri vastutavad töötled ja volitatud töötled ei määrata enam põhimääruses. Kehtivas põhimääruses on detailselt reguleeritud nii kohtusiseste kui ka kohtuväliste kasutajate juurdepääsu haldamine. Kohtute infosüsteem on eelkõige kohtute sisemine tööplatvorm, mille pidamist ja arendamist korraldab kohtuhaldusteenistus. Kohtusiseste kasutajate rollide ja juurdepääsuõiguste kindlaksmääramine on infosüsteemi kasutamise korralduslik ja tehniline küsimus, mida ei ole vaja põhimääruse tasandil üksikasjalikult reguleerida. Seda korraldab edaspidi kohtuhaldusteenistus muu hulgas infosüsteemi kasutusjuhendi kaudu.

Samuti ei ole vaja säilitada põhimääruses kohtuväliste kasutajate juurdepääsu haldamise üksikasjalikku regulatsiooni, sealhulgas juurdepääsuõiguste regulaarse kontrollimise ja taotluse vormi nõudeid. Kohtuväliste kasutajate juurdepääsu haldamise korraldab edaspidi kohtuhaldusteenistus vastavalt põhimääruses sätestatud pädevusele.

Muudatused ei mõjuta e-toimiku süsteemi pidamist ega teistele asutustele e-toimiku kaudu kohtumenetluse andmetele juurdepääsu võimaldamist. Kohtute infosüsteem on kohtute kasutatav tööplatvorm ja üks e-toimiku süsteemis olevate menetlusandmete ametkondlikest kasutajaliidestest.

Paragrahvis 8 asendatakse kohtute seaduse § 42 muudatustest lähtudes viide kohtukantselei kodukorrale viitega maa-, haldus- ja ringkonnakohtu asjaajamiskorrale.

Paragrahvi 9 lõike 2 punktis 3 asendatakse viide kantselei kodukorrale viitega maa-, haldus- ja ringkonnakohtu asjaajamiskorrale. Lõike 2 punkt 3¹ tunnistatakse kehtetuks, kuna elektrooniliste ja paberdokumentide käitlemise nõuded on sätestatud asjaajamiskorras ning nende eristamine kohtute infosüsteemi põhimääruses ei ole vajalik. Lõike 3 tunnistatakse kehtetuks, kuna selles sätestatu dubleerib asjaajamiskorra regulatsiooni.

Paragrahvi 10 lõiget 1 muudetakse selliselt, et säte on suunatud registri kasutajale ehk füüsilisele isikule, kes töötleb registri andmeid oma teenistusülesannete täitmiseks. Kehtivas määruses on säte ebaõigesti suunatud registri volitatud töötledale. Justiits- ja Digiministeerium asendatakse registri kasutusjuhendi koostajana kohtuhaldusteenistusega ning õigusaktide loetellu lisatakse maa-, haldus- ja ringkonnakohtu asjaajamiskord.

Paragrahvi 11 punktist 1 jäetakse välja sõna „jõustunud“. Muudatusega viiakse kohtulahendite avalikustamist käsitlev säte vastavusse 1. jaanuaril 2027 jõustuva põhimõttega, mille kohaselt avaldatakse ka jõustumata kohtulahendeid.

Paragrahvid 12 ja 13 sõnastatakse ümber seoses kohtuhalduse üleandmise ja kohtute seaduse § 34 muudatustega. Paragrahvis 12 sätestatakse kohtuhaldusteenistuse ja kohtuasutuste kui kohtute infosüsteemi kaasvastutavate töötledate pädevus. Kohtuhaldusteenistus korraldab muu hulgas registri pidamist ja arendamist, määrab registri turvanõuded, teeb registri pidamise üle järelevalvet ning korraldab registris avastatud ebaõigete andmete parandamist. Kohtuasutuste ülesandeks jääb eelkõige nende menetluses olevate kohtuasjade andmete ja dokumentide registrisse kandmine ning nende andmete õigsuse tagamine. Andmesubjekti jaoks on kaasvastutavate töötledate kontaktpunktiks kohtuhaldusteenistus.

Paragrahvis 13 sätestatakse volitatud töötleja pädevus. Volitatud töötleja haldab ja arendab infosüsteemi, töötleb ja kaitseb andmeid, osutab kasutajatuge ning täidab muid talle õigusaktiga või kohtuhaldusteenistuse pandud kohustusi. Volitatud töötleja ülesannete määramisel lähtutakse avaliku teabe seaduse § 43⁴ lõigetest 2 ja 3 ning kohtute seaduse § 34 lõikest 2. Paragrahvide 12 ja 13 regulatsioon vastab 17. juunil 2026 vastu võetud kohtute seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse seletuskirja lisas esitatud rakendusakti kavandile.

Paragrahvi 14 lõikes 2 asendatakse viide kohtumaja juhile viitega struktuuriüksuse juhile.

Paragrahvi 16 lõike 1 punktis 3 asendatakse konsultant kohtujuristiga ning **lõikest 2** jäetakse välja viide kohtumaja menetluses olevatele kohtuasjadele. Muudatustega viiakse põhimäärus kooskõlla kohtute seaduses tehtud muudatustega, sealhulgas kaotades kohtumajad kui struktuuriüksused ja asendades konsultandid kohtujuristidega.

Paragrahv 19 tunnistatakse kehtetuks. Sätte eraldi säilitamine ei ole vajalik, kuna kohtuhaldusteenistuse ja kohtuasutuste pädevus nähakse ette avaliku teabe seaduse 5¹. peatükist ja põhimääruse §-st 12. Teiste pädevate järelevalveasutuste pädevus nähakse ette avaliku teabe seaduse 6. peatükist. Kehtivas sättes sisalduv järelevalveasutuste loetelu ei ole enam ajakohane.

Määruse lisa 2 tunnistatakse kehtetuks. Lisas 2 on kehtestatud kohtute infosüsteemi kasutusõiguse saamise taotluse vorm. Kuna määrusest jäetakse välja säte, mis näeb ette taotluse esitamise nimetatud vormil, puudub edaspidi vajadus ka vastava lisa järele. Lisa kehtetuks tunnistamine on seotud põhimääruse vastava sätte kehtetuks tunnistamisega ega too kaasa iseseisvat sisulist muudatust.

2.2. Justiitsministri 30. juuni 2010. a määruse nr 24 „Kohtu kinnistusosakonna kodukord“ muutmine

Eelnõu § 2 kohaselt muudetakse kohtu kinnistusosakonna kodukorda.

Paragrahvi 1¹ sõnastusest jäetakse välja tekstiosa „Tartu Maakohtu kinnistusosakonna töökorraldust ning“. Kohtute seaduse § 42 lõike 1 muudatuse kohaselt kuulub esimese ja teise astme kohtu, sealhulgas Tartu Maakohtu kinnistusosakonna, struktuuri, koosseisu, kohtuteenistujate ülesannete, sisekorraeskirja ja töökorralduse reguleerimine alates 2027. aasta 1. jaanuarist kohtu eestseisuse pädevusse. Seega ei reguleeri justiits- ja digiministri kehtestatav määrus edaspidi kinnistusosakonna töökorraldust.

Paragrahvi 2 pealkirja ja sõnastust muudetakse seoses justiitsministri 8. veebruari 2018. a määruse nr 7 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu asjaajamiskord“ kohaldamisega. Sättes täpsustatakse, et Tartu Maakohtu kinnistusosakonna asjaajamisele kohaldatakse nimetatud määrukes sätestatud niivõrd, kuivõrd kinnistusraamatu ja laevakinnistusraamatu pidamise kord ei sätesta teisiti.

Paragrahvid 3, 5–9, 11 ja 13, § 21 lõige 1, § 25 lõige 2, §-d 37, 40, § 133 lõiked 1 ja 2 ning § 134 tunnistatakse kehtetuks, sest need käsitlevad kinnistusosakonna organisatsiooni või sisemist töökorraldust. Vastavalt kohtute seaduse § 42 lõike 1 muudatusele reguleerib seda valdkonda alates 2027. aasta 1. jaanuarist kohtu eestseisus. Kehtetuks tunnistatakse sätted, mis reguleerivad kinnistusosakonna koosseisu, teenistujate teenistusse nimetamist ning eri ametikohtade nimetamist ja tööülesandeid (§-d 3, 5–9, 11 ja 13).

Paragrahvi 21 lõige 1 tunnistatakse kehtetuks, kuna see räägib kinnistusosakonna hoone märgistamisest. Kuna kinnistusosakonnal ei ole enam füüsilist asukohta, ei ole määruse § 21 lõige 1 ajakohane.

Paragrahvi 25 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks, kuna dokumentide vastuvõtmise korraldamine on kinnistusosakonna sisekorralduslik küsimus ning seda ei ole vaja määruse tasandil reguleerida.

Paragrahv 37 tunnistatakse kehtetuks, kuna enam ei toimu dokumentide füüsilist transportimist kohtumajade vahel. Dokumendid on digitaalsed ning neid edastatakse infosüsteemide kaudu.

Paragrahv 40 tunnistatakse kehtetuks, kuna sättel ei ole sisulist tähendust. Paragrahv 40 keelab kinnistusosakonnal osutada muid tasulisi teenuseid. Seaduses on sätestatud, milliste toimingute eest kinnistusosakond riigilõivu küsib. Eraldi teenuseid kinnistusosakond ei osuta.

Paragrahv 133 lõiked 1 ja 2 ning § 134, mis reguleerivad registriasjade jaotuskorda ning ümberjaotamist, tunnistatakse kehtetuks. Registriasjade jaotamine ja ümberjaotamine on kinnistusosakonna sisemise töökorralduse küsimus, mida reguleeritakse edaspidi kohtu sisekorralduslikes dokumentides.

Registrite pidamiseks vajalik menetluslik ja tehniline regulatsioon jääb määrusesse alles.

2.3. Justiitsministri 19. detsembri 2012. a määruse nr 60 „Kohtu registriosakonna kodukord“ muutmine

Eelnõu § 3 kohaselt muudetakse kohtu registriosakonna kodukorda.

Paragrahvi 1 sõnastusest jäetakse välja tekstiosa „Tartu Maakohtu registriosakonna (edaspidi *registriosakond*) töökorraldust ning“. Kohtute seaduse § 42 lõike 1 muudatuse kohaselt kuulub esimese ja teise astme kohtu, sealhulgas Tartu maakohtu registriosakonna, struktuuri, koosseisu, kohtuteenistujate ülesannete, sisekorraeeskirja ja töökorralduse reguleerimine alates 2027. aasta 1. jaanuarist kohtu eestseisuse pädevusse. Seega ei reguleeri justiits- ja digiministri kehtestatav määrus edaspidi registriosakonna töökorraldust.

Paragrahvi 2 pealkirja ja sõnastust muudetakse seoses justiitsministri 8. veebruari 2018. a määruse nr 7 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kantselei kodukord“ muutmisega. Alates 2027. aasta 1. jaanuarist on selle määruse pealkiri „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu asjaajamiskord“ ning § 2 pealkirjas ja sõnastuses tehakse viidatava määruse nimetuses vastavad muudatused. Lisaks esitatakse § 2 sõnastuses registripidaja täisnimetus (Tartu Maakohtu registriosakond) ja edaspidi määruse tekstis kasutatav lühendatud nimetus. Muudatus on tingitud § 1 muutmisest. Nimelt jäetakse §-st 1 muu hulgas välja tekstiosa „Tartu Maakohtu registriosakonna (edaspidi *registriosakond*)“ ja registripidajat mainitakse esimest korda määruse §-s 2.

Paragrahvi 52 punktist 4 jäetakse välja tekstiosa „, samuti § 6 lõikes 4 nimetatud dokumente“. Paragrahvi 6 lõikes 4 reguleeritakse registriosakonna juhataja vahetumisel asjaajamise üleandmist. Seda reguleerib edaspidi maa-, haldus- ja ringkonnakohtu asjaajamiskord ning § 6 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks. Seega jäetakse ka § 52 punktist 4 välja viide kehtetuks tunnistatavale sättele.

Paragrahvid 3, 6–9, 11, 13–15, 19–20, 25, 38 ja 161–165 tunnistatakse kehtetuks, sest need käsitlevad registriosakonna struktuuri ja sisemist töökorraldust. Vastavalt kohtute seaduse § 42 lõike 1 muudatusele reguleerib seda valdkonda alates 2027. aasta 1. jaanuarist kohtu eestseisus. Registrite pidamise sisuline regulatsioon säilib ulatuses, milles selle kehtestamiseks on ministril volitus. Kehtetuks tunnistatakse järgmine regulatsioon:

- registriosakonna koosseis ning teenistujate ametisse nimetamine (§ 3),
- juhataja nimetamine (§ 6),
- juhataja ülesanded ja töökoormus (§ 7),
- kantseleijuhataja ametikoht (§ 8),
- kantseleijuhataja ülesanded (§ 9),
- kohtunikuabi ametitoimingud (§ 11),
- registrisekretäri ülesanded (§ 13),
- registrisekretäri kohustus pöörduda kohtuniku või kohtunikuabi poole (§ 14),
- registrisekretäri taandus (§ 15),
- täiendusõppe kohustus (§ 19),
- juhendamiskohustus (§ 20),
- dokumentide vastuvõtmise õigus (§ 25),
- tasuliste lisateenuste osutamise keeld (§ 38),
- registriosakonna teenistujate tööjaotusplaani kehtestamine ja sisu (§ 161),
- registriosakonna teenistujate tööjaotusplaani põhimõtted (§ 162),
- registriasjade ümberjaotamine menetleja eemalviibimisel (§ 163),
- registriasjade automatiseeritud jaotamine (§ 164),
- menetleja taandamine (§ 165).

2.4. Justiitsministri 8. veebruari 2018. a määruse nr 7 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kantselei kodukord“ muutmise

Eelnõu § 4 kohaselt muudetakse maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kantselei kodukorda.

Määruse pealkirjas asendatakse sõnad „kantselei kodukord“ sõnaga „asjaajamiskord“ ning § 1 sõnastatakse ümber. Muudatused tulenevad sellest, et määrusega ei reguleerita edaspidi kohtu kantselei organisatsiooni ja sisemist töökorraldust, vaid kohtu asjaajamist.

Määruse preambulist jäetakse välja viide kohtute seaduse §-le 127, kuna nimetatud säte on kehtetuks tunnistatud.

Paragrahvid 2–9 tunnistatakse kehtetuks. Need sätted käsitlevad kantselei organisatsiooni ja sisemist töökorraldust. Kuna kohtu struktuur, koosseis, kohtuteenistujate ülesanded, sisekorraeeskiri ja töökorraldus nähakse edaspidi ette kohtu kodukorras, ei ole eraldi ministri määrusega kehtestatavat kantselei kodukorda enam vaja. Määrusesse jäävad kohtu asjaajamist käsitlevad normid.

Paragrahvi 15 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks. Vabariigi Valitsuse 25. mai 2017. a määrus nr 88 „Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused“ kohaldub kohtutele vahetult, mistõttu ei ole sellele kohtu asjaajamiskorras eraldi viidata vaja. Samuti ei ole sättes sisalduv viide Justiits- ja Digiministeeriumi asjaajamiskorrale enam ajakohane, kuna ministeeriumis ei ole enam selle nimetusega asjaajamist reguleerivat dokumenti.

Paragrahvi 19 lõikes 5 ajakohastatakse viide tsiviilkohtumenetluse seadustikule. Muudatus on tehniline.

Paragrahvi 27 lõikes 2 täpsustatakse, et digitaalne toimik koosneb kohtute infosüsteemis ja e-toimikus registreeritud dokumentidest. Kriminaalkohtumenetluses ei paikne kogu kohtuasjaga seotud dokumentatsioon üksnes kohtute infosüsteemis. Kohtueelses menetluses koostatud ja menetluse käigus esitatud dokumendid registreeritakse e-toimikus ning kriminaalmenetluse seadustik käsitleb e-toimikut kriminaalmenetluse dokumentide ja andmete pidamise keskkonnana. Kriminaalmenetluse seadustiku § 160¹ lõigete 4 ja 5 kohaselt võib kriminaal- ja kohtutoimikut pidada digitaalsena ning digitaalse toimiku korral salvestatakse dokumendid e-toimiku süsteemis asjakohase menetluse juures. Samuti näeb kriminaalmenetluse seadustiku § 160² lõige 1 ette digitaalsete taotluste, kaebuste ja muude dokumentide edastamise e-toimiku süsteemi kaudu ning vahetult edastatud digitaalse dokumendi kandmise menetleja poolt e-toimiku süsteemi.

Seetõttu peaks digitaalne toimik kajastama tegelikku dokumentide paiknemist ning hõlmama lisaks kohtute infosüsteemis registreeritud dokumentidele ja andmetele ka e-toimikus registreeritud dokumente.

Paragrahvi 28 lõikest 2 ja § 30 lõikest 1 jäetakse välja viited kohtumaja juhile. Muudatused tulenevad sellest, et kohtute seadus ei näe ette kohtumaja juhi ametikohta.

Paragrahvi 28 lõige 5 tunnistatakse kehtetuks. Kohtutoimikuga tutvumise praktiline korraldus kinnipidamisasutuses ei ole kohtu asjaajamise küsimus, mistõttu ei ole selle reguleerimine kohtu asjaajamiskorras vajalik.

Paragrahvi 32 lõiget 6 muudetakse selliselt, et liigitusskeemi kehtestab kohus pärast avaliku arhiiviga kooskõlastamist. Muudatus tuleneb kohtudirektori ametikoha kaotamisest ning liigitusskeemi kehtestamine nähakse ette kohtu ülesandena.

Paragrahvi 36 lõikes 5 asendatakse sõna „kohtudirektor“ sõnaga „kohus“. Muudatus tuleneb kohtudirektori ametikoha kaotamisest. Kuna säte käsitleb kohtu asjaajamist, nähakse dokumendiplankide kasutamise täpsema korra kehtestamine ette kohtu ülesandena.

Paragrahvi 38 lõigetes 2 ja 8 asendatakse sõna „kohtudirektor“ sõnadega „kohtu esimees“ ning lõikest 3 jäetakse välja viide kohtudirektorile. Muudatused tulenevad kohtudirektori ametikoha kaotamisest.

Paragrahvi 38 lõige 9 tunnistatakse kehtetuks. Säte käsitleb kohtu sisemist töökorraldust, mistõttu ei ole selle reguleerimine kohtu asjaajamiskorras vajalik.

Paragrahvi 40 lõige 1 viiakse kooskõlla riigivapi seaduse § 21 lõikega 4, mille kohaselt määrab rikutud ja kehtetute riigivapiga pitsatite ning dokumendiplankide hävitamise viisi riigiasutuse juht. Kehtiva sätte kohaselt korraldab aegunud või kasutamiskõlbmatuks muutunud pitsati hävitamise kohtudirektor. Muudatuse kohaselt määrab rikutud ja kehtetute riigivapiga pitsatite hävitamise viisi kohtu esimees.

Paragrahvid 42–44 tunnistatakse kehtetuks. Avaliku teenistuse seaduse § 56 kohaselt on ametnik ametikohalt vabastamisel kohustatud asjaajamise ja ametiasutuse poolt talle

kasutamiseks antud vara üle andma ametiasutuses selleks kehtestatud korras. Seetõttu ei ole asjaajamise ja vara üleandmise korra täpsem reguleerimine ministri määruses vajalik.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Kavandatavad muudatused ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse peamine mõju on organisatsiooniline. Ministri määrused viiakse kooskõlla kohtute seaduse alusel kujuneva ülesannete jaotusega. Kohtuhaldusteenistusele antakse kohtute infosüsteemi pidamise ja arendamise korraldamise ülesanded ning kohtuasutuste vastutus nende menetluses olevate asjade andmete õigsuse ja õigeaegse sisestamise eest säilib.

Muudatuse positiivne mõju seisneb selles, et kohtute infosüsteemi töötajate pädevus ja andmesubjekti kontaktpunkt on selgemalt määratud. Kohtud saavad ise korraldada oma digitaalse tööplatvormi (KIS, SALME) kujundamist. Vastava teenuse tellimine läheb lihtsamaks, kuna juhtimisahel lüheneb. Infosüsteemi tellijad on kohtute teenistujad ja/või kohtunikud, kes on ka ise arenduste lõppkasutajad, mistõttu on pädevad tegema kohtuniku töölauda ja kohtu sisemist töökorraldust mõjutavaid valikuid.

Justiits- ja Digiministeerium vabaneb ülesandest tellida kohtusüsteemisisese kasutajaliidese haldamist ja arendamist. Selle asemel saab keskenduda suuremale pildile, eri infosüsteemide koostoimele ja turvalisusele. Registrate ja Infosüsteemide Keskuse jaoks saab selgemaks, kes on teenuse tellija, teenuse juhtimine läheb lihtsamaks.

Kohtu sisemise töökorralduse koondamine kodukorda vähendab dokumentide dubleerimist, lihtsustab nende ajakohastamist ning võimaldab saada kohtu struktuurist ja töökorraldusest tervikliku ülevaate. Registrimäärustest ja asjaajamiskorrast eemaldatakse sätteid, mis reguleerivad kohtuasutuse sisemist korraldust ega kuulu enam ministri pädevusse.

Eelnõuga ei muudeta kohtumenetluse korda, kohtusse pöördumise võimalusi, registritesse kantavate andmete põhikoosseisu ega registriandmete avalikkuse või juurdepääsu tingimusi. Isikutele ei kaasne uusi kohustusi ega piiranguid. Muudatustel puuduvad negatiivsed mõjud.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine toimub kohtuhalduse reformi elluviimiseks kavandatud tegevuste raames. Kohtute infosüsteemi halduslike rollide ja kasutajaõiguste ümberkorraldamine ning kohtute sisemiste töökorralduslike dokumentide ajakohastamine tehakse Kohtuhaldusteenistuse tegevuse alustamiseks ette nähtud ressursside piires. Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid ega riigieelarvelisi tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2027. Samal kuupäeval jõustuvad määruse aluseks olevad kohtute seaduse muudatused ning alustab tegevust Kohtuhaldusteenistus. Määruse ja seaduse üheaegne jõustumine tagab rakendusaktide kooskõla uue kohtuhalduse korraldusega.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks Riigikohtule, kohtute nõukogule, esimese ja teise astme kohtutele, Tartu Maakohtu kinnistus- ja registriosakonnale ning Registrate ja Infosüsteemide Keskusele.